

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

Экономикалық сериясы

1997 жылдан бастап шығады

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

Экономическая серия

Издается с 1997 года

ISSN 2710-3552

№ 4 (2022)

Павлодар

**НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета**

Экономическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания
№ KZ93VPY00029686

выдано
Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность
публикация материалов в области экономики, управления,
финансов, бухгалтерского учета и аудита

Подписной индекс – 76133

[10.48081/VYUMI788210.48081/VYUMI7882](https://doi.org/10.48081/VYUMI788210.48081/VYUMI7882)

Бас редакторы – главный редактор
Нургалиева А. А.
к.э.н., ассоц. профессор

Заместитель главного редактора
Ответственный секретарь

Гребнев Л. С., *д.э.н., профессор*
Шеримова Н. М., магистр

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Шмарловская Г. А.,	<i>д.э.н., профессор (Беларусь);</i>
Кунязов Е. К.,	<i>доктор PhD, доцент;</i>
Алмаз Толымбек,	<i>доктор PhD, профессор (США);</i>
Мукина Г. С.,	<i>доктор PhD, доцент;</i>
Алтайбаева Ж. К.,	<i>к.э.н., доцент;</i>
Мусина А. Ж.,	<i>к.э.н., доцент;</i>
Титков А. А.,	<i>к.э.н., доцент;</i>
Омарова А. Р.	<i>(технический редактор).</i>

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели
Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов
При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

<https://doi.org/10.48081/RHJG3870>***Z. O. Imanbaeva**

Aktobe Regional University named after K. Zhubanov,
Republic of Kazakhstan, Aktobe.

ECONOMIC AND ORGANIZATIONAL APPROACHES TO TOURISM DEVELOPMENT BASED ON THE CLUSTER APPROACH

The article considers the cluster approach to the development of tourism, presents the key elements that form the cluster structure. Factors of cluster structures are investigated. The stages for designing a tourist cluster are considered.

The world development and the practice of foreign countries convincingly prove the inevitability of the regularity of the emergence of a diverse type of integration structures, where clusters have a dominant place. Recently, the formation of cluster structures has increasingly become the most important direction of state policy in the socio-economic development of many countries of the world. The intensification of competition in the tourism sector actualizes the problem of the formation of integrated structures that would contribute to the maintenance of sustainable growth rates of the regional economy, contribute to the fuller use of the accumulated potential and its further development.

Currently, the main feature of the cluster is its innovative orientation. A cluster can be created in almost any area of the economy. Within the cluster, it is not just the efficiency of individual enterprises and organizations that comes to the fore, but their «collective efficiency». The success of one cluster member stimulates the development of the next, as a result of which working in a cluster turns out to be economically more profitable for everyone than the disjointed activities of companies.

Keywords: cluster approach, tourism, economy, organization, tourist cluster

Introduction

The dynamic development of the tourism industry in global practice contributes to the emergence of new mechanisms for the formation and development of business and entrepreneurship in the field of tourism.

One of the new mechanisms of functioning of tourism activity, which is included in the scientific turnover in the global economy and economic geography, is the cluster approach [1–3].

A cluster should always be considered as a much more complex phenomenon than just the association and cooperation of firms for joint production and economic activities. Clusters presuppose systemic cooperation, within which additional value is accumulated and created by the levels of redistribution.

Materials and methods

The following methods were used to write the article:

- analysis, based on the mental decomposition of the subject into parts that make it up;
- synthesis combines the conclusions obtained during the previous research method into a single whole.

Results and discussion

Four types of factors influence the functioning of the tourist cluster [4–6]:

- natural factors (availability of natural and cultural tourist resources, planning of their sustainable use, the level of development of tourist infrastructure, access to modern technologies, as well as capital and high-quality labor resources);
- the state of demand (quantitative and qualitative parameters of demand for a tourist product, the volume and seasonality of tourist flows, demographic and socio-economic characteristics of tourists, countries (districts) of their origin, tourist motivations and behavior, the degree of satisfaction with the proposed tourist product, initial information about the tourist center, the image of the tourist territory of visitors);
- sustainable strategy, structure and competition (mission, goals, philosophy and management of companies in the tourism cluster);
- related and supportive industries. The presence or absence of competitive suppliers and related industries.

To design a tourist cluster, it is necessary to identify several stages.

At the first stage of creating a tourist cluster, it is necessary to assess the resource potential of the geographical territory, where this cluster will be formed. It is also necessary to work out the potential competitive advantages of the tourist cluster. As part of the first stage, it is also necessary to conduct tourist zoning and allocate several districts. Tourist specialization and designated functions are developed for each district. Each tourist area gets a name – protocluster.

At the second stage, the cluster model itself is being developed. Accordingly, the cluster model consists of protoclusters, in each of which it is necessary to designate the cluster core. As the core of the cluster, it is relevant to consider [7,8]:

- unique natural area;
- a unique nature reserve;
- a unique historical object;
- various monuments of art and culture.

At the third stage, zoning of all territories of future clusters is carried out. Three zones are formed in the cluster:

- «generator» zone – generates and distributes tourist flows;
- the «hub» zone is a zone where the main tourist sites and tourist routes are concentrated.

- the «borderline» zone is a zone that may partially extend beyond the cluster.

At the fourth stage of designing a tourist cluster, the tourist market is being formed. In the market, with the successful functioning of the tourism cluster, vertical and horizontal links are formed, ensuring the successful integrated activities of tourism enterprises. Also at this stage, if necessary, there may be a choice of a public-private partnership model [9,10].

Conclusions

As a result, the tourist cluster provides an economic effect, provided that all its elements and subsystems interact.

The main benefits from the functioning of the tourist cluster should include:

- multiplicative effect of joint activities of all types of tourist enterprises;
- minimizing the risks of tourism enterprises, taking into account their intensive economic interaction;
- achieving an economic effect on the scale of economic activity;
- introduction of innovations in the system of activities of tourist enterprises;
- image growth of the tourism industry and regions where tourism is developing;
- step-by-step assistance of the tourism industry to the economy of the territories.

REFERENCES

- 1 **Agafonov, V. A.** Cluster strategy: a systematic approach // Economics of modern Russia. – 2010. – No. 3. – P. 77–91.
- 2 **Baklanova, Yu. O.** Evaluation of the effectiveness of regional innovation management. Management// of Economic Systems : electronic scientific journal, 2/2010.

3 **Bunakov, O. A.** Cluster approach to positioning in tourism // Management of economic systems : electronic scientific journal. – 2011. – No. 28. – P. 64–70.

4 **Valyukhov, S. G.** Cluster approach – an effective tool for modernization of production and attraction of investments in the region // Innovative Bulletin of the region. – 2011. – No. 4. – P. 48–53.

5 **Vinokurova, T. G.** Formation of information tourism potential of the northern territories of Russia // Izvestiya baykalskogo gosudarstvennogo universiteta.

6 **Durovich, A. P.** Marketing in tourism, 2010. –P. 156–172.

7 **Dyrdonova, A. N.** Methodological approaches to the identification and evaluation of clusters in the economy of the region// Regional economy: theory and practice. – 2010. – № 28(163).– P. 25–32.

8 **Egorov, N. E.** Innovative development of the regional economy based on the cluster approach. / monograph / N. E. Egorov. – St. Petersburg : Polytech. un-t, 2010. – 212 p.

9 **Ignatieva, I. D., Mariev, O. S.** Methodological approach to the analysis of the potential of self-development of regions-subjects of the Russian Federation // Bulletin of urfu. series: Economics and Management. – 2010. – No. 4. – P. 126–136.

10 **Karavanova, B. P.** Methods of assessing the economic efficiency of investments in the tourism industry // Vestnik NAT. – 2010. – No. 4. – P. 21–23.

Material received on 12.12.22

**3. О. Иманбаева*

Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті,
Қазақстан Республикасы, Ақтөбе қ.
Материал баспаға 12.12.22 түсті.

КЛАСТЕРЛІК ТӘСІЛ НЕГІЗІНДЕ ТУРИЗМДІ МЫТУДЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ ТӘСІЛДЕРІ

Мақалада туризм саласын дамытуға кластерлік көзқарас қарастырылып, кластерлік құрылымды қалыптастыратын негізгі элементтер ұсынылған. Кластерлік құрылымдардың факторлары зерттелді. Туристік кластерді жобалау кезеңдері қарастырылды.

Шет елдердің әлемдік дамуы мен тәжірибесі кластерлер басым орынға ие болатын интеграциялық құрылымдардың әртүрлі түрлерінің пайда болу заңдылығының сөзсіз екендігін дәлелдейді. Жақында кластерлік құрылымдардың қалыптасуы әлемнің көптеген

елдерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы мемлекеттік саясаттың маңызды бағытына айналуға. Туризм саласындағы бәсекелестіктің шиеленісуі өңірлік экономиканың тұрақты өсу қарқынын қолдауға ықпал ететін, жинақталған әлеуетті негүрлым толық пайдалануға және оны одан әрі дамытуға жәрдемдесетін интеграцияланған құрылымдарды қалыптастыру проблемасын өзектендіреді.

Қазіргі уақытта кластердің басты ерекшелігі оның инновациялық бағыты болып табылады. Кластер экономиканың кез-келген саласында құрылуы мүмкін. Кластер аясында жеке кәсіпорындар мен ұйымдардың тиімділігі ғана емес, олардың «ұжымдық тиімділігі» де алдыңғы қатарға шығады. Кластердің бір қатысушысының жетістігі келесі қатысушының дамуын ынталандырады, нәтижесінде кластердегі жұмыс компаниялардың ажыратылған қызметіне қарағанда барлығына экономикалық тұрғыдан тиімді болады.

Кілтті сөздер: кластерлік тәсіл, туризм саласы, экономика, ұйым, туристік кластер

**3. О. Иманбаева*

Актюбинский региональный университет имени К. Жубанова,

Республика Казахстан, г. Актөбе

Материал поступил в редакцию 12.12.22.

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ И ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ К РАЗВИТИЮ ТУРИЗМА НА ОСНОВЕ КЛАСТЕРНОГО ПОДХОДА

В статье рассмотрен кластерный подход к развитию сферы туризма, представлены ключевые элементы, формирующие кластерную структуру. Исследованы факторы кластерных структур. Рассмотрены этапы для проектирования туристского кластера.

Мировое развитие и практика зарубежных стран убедительно доказывают неизбежность закономерности возникновения разнообразного вида интеграционных структур, где кластерам принадлежит главенствующее место. В последнее время формирование кластерных структур все более становится важнейшим направлением государственной политики в социально-экономическом развитии многих стран мира. Обострение конкуренции в сфере туризма актуализирует проблему формирования интегрированных структур,

которые способствовали бы поддержанию устойчивых темпов роста региональной экономики, содействовали более полному использованию накопленного потенциала и его дальнейшему развитию.

В настоящее время главной особенностью кластера является его инновационная направленность. Кластер может быть создан практически в любой сфере экономики. В рамках кластера на первый план выходит не просто эффективность отдельных предприятий и организаций, а их «коллективная эффективность». Успех одного участника кластера стимулирует развитие следующего, в результате чего работа в кластере оказывается экономически более выгодной для всех, чем разобщенная деятельность компаний.

Ключевые слова: кластерный подход, сфера туризма, экономика, организация, туристский кластер

Теруге 12.12.2022 ж. жіберілді. Басуға 30.12.2022 ж. қол қойылды.
Электронды баспа
1,03 Мб RAM
Шартты баспа табағы 7,9
Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.
Компьютерде беттеген А. К Мыржикова
Корректор: А. Р. Омарова, Т.А. Оразалинова
Тапсырыс № 40002

Сдано в набор 12.12.2022 г. Подписано в печать 30.12.2022 г.
Электронное издание
1,03 Мб RAM
Усл.п.л 7,9. Тираж 300 экз. Цена договорная.
Компьютерная верстка А.К Мыржикова
Корректор: А. Р. Омарова, Т.А. Оразалинова
Заказ № 40002

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған
Торайғыров университеті
140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы
Торайғыров университеті
140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.
8 (7182) 67-36-69
e-mail: kereku@tou.edu.kz
www.vestnik.tou.edu.kz